

ปัญหาสังคมแนวพุทธ

ดร.สัญญา สัญญาวิวัฒน์*

ความนำ

ปัญหาสังคม (social problem) เป็นสิ่งที่มีอยู่คู่สังคมมนุษย์ เราจะชอบมันหรือไม่ก็ตาม เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะส่วนใหญ่มนุษย์นี้เองเป็นผู้ก่อหรือสร้างขึ้น เมื่อมีปัญหาขึ้นก็ทำให้เกิดความเดือดร้อน จึงจำเป็นต้องแก้ไขหรือกำจัดให้หมดไป ผู้แก้ไขมีทั้งที่เป็นผู้เดือดร้อนเองผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับส่วนสาธารณะ เช่น เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่น ข้าราชการหรือองค์การอาสาสมัคร รวมทั้งนักวิชาการ ซึ่งเป็นผู้ศึกษาเรื่องปัญหาสังคม วิเคราะห์วิจารณ์ แล้วเสนอคำอธิบายการเกิดของปัญหาสังคมและแนวทางแก้ไข

บทความนี้มีวัตถุประสงค์หลักอยู่ที่การมองปัญหาสังคมแนวพุทธโดยจะเริ่มไปจากแนวทั่วไปก่อนแล้วจึงอาศัยกรอบการวิเคราะห์และแก้ไขสังคมแนววิชาการมาเป็นกรอบหัวข้อเพื่อนำธรรมชาติที่เหมาะสมมาขยายความกรอบความคิดนั้น

ปัญหาสังคมแนวทั่วไป

เพื่อประโยชน์ของบทความนี้จะขอแบ่งการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาสังคมออกเป็นสองส่วน ส่วนแรกเรียกว่าการวิเคราะห์ปัญหาสังคมแนววิชาการที่ใช้กันอยู่ในกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะสังคมวิทยา กับอีกส่วนคือการศึกษวิเคราะห์ปัญหาสังคมแนวพุทธที่เป็นเป้าประสงค์ของบทความนี้

โดยทั่วไปนักวิชาการมักใช้ 5 หัวข้อต่อไปนี้วิเคราะห์ปัญหาสังคม นั่นคือ

- 1) นิยาม ปัญหาสังคมคืออะไร
- 2) สาเหตุ 6 ของปัญหาสังคม
- 3) สภาพของปัญหาสังคม
- 4) ผลกระทบของปัญหาสังคมและ
- 5) แนวทางการจัดการกับปัญหานั้นๆ

1. ปัญหาสังคม

คืออะไร ตอบสั้นๆ ได้ว่าปัญหาสังคมคือ สิ่งที่คนส่วนใหญ่ ชุมชน (กรณีพูดถึงชุมชน) หรือสังคม (เช่นสังคมไทย) เห็นว่าเป็นปัญหา

* รองศาสตราจารย์ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัยด้านรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

สำหรับเขาโดยแยกองค์ประกอบของปัญหาออกเป็น 2 ส่วน คือ

1) ภาวะวัตถุวิสัย (Objective condition) คือ การปรากฏมีปัญหานั้นอยู่ที่จริง เช่น อาชญากรรม มีความจน มีสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ

2) นิยามจิตวิสัย (Subjective definition) กล่าวคือ สิ่งที่จะเป็นปัญหาสังคมนั้นแม้ว่าจะมีอยู่จริงแต่ชาวบ้านไม่รู้สึกว่านั่นเป็นปัญหา เพราะไม่เคียดครั่น ก็ยังไม่เป็นปัญหาอะไรจะเป็นปัญหาก็ต่อเมื่อชาวบ้านลงความเห็นว่าเป็นปัญหาเพราะเขาเดือนร้อนจากสิ่งนั้นจึงเป็นปัญหาเงื่อนไขข้อนี้มีแม้ประการหนึ่งคืออะไรที่ชาวบ้านจะถือว่าเป็นปัญหาจะต้องเป็นสิ่งที่ชาวบ้านชุมชนหรือสังคมมีความสามารถที่จะกำจัดสิ่งนั้นให้หมดไปได้ (Technically capable)

2. ปัญหาสังคมมาจากไหน (Causes)

มีคำอธิบายหลักที่เรียกว่าทฤษฎีมีอยู่ 5 ทฤษฎีแต่ละทฤษฎีแสดงเหตุการณ์เกิดปัญหาสังคมของทฤษฎีรวม 5 เหตุ คือ

- 1) เกิดจากโรคสังคม (Social Pathology)
- 2) เกิดจากพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Deviant Behavior)
- 3) เกิดจากการเสียระเบียบทางสังคม (Social-Disorganization)
- 4) เกิดจากการขัดแย้งทางค่านิยม (Value conflict)
- 5) เกิดจากการให้ชื่อ (Labeling Theory)

3. สภาพปัญหา (Condition)

หัวข้อที่ 3 กล่าวถึงปัญหาสังคมที่กำลังกล่าวถึงในเรื่อง

- 1) ความกว้างขวางหรือการกระจายตัวของปัญหา (Size)
- 2) ความรุนแรงของปัญหา (Seriousness)
- 3) ความรู้และพัฒนาการของความรู้เกี่ยวกับปัญหานั้นจนถึงปัจจุบัน (Knowledge and development of the problem)

4. ผลกระทบ (Impact)

หัวข้อที่ 4 กล่าวถึงผลกระทบของปัญหานั้น ซึ่งทำได้หลายแง่ หลายมุม อาทิ ข.ชุดหนึ่ง กล่าวถึงผลกระทบ

- 1) ต่อคน - ปัจเจบุคคล
- 2) ต่อกลุ่มคน
- 3) ต่อสังคม

ข. ชุดสอง กล่าวถึงผลกระทบ

- 1) ทางเศรษฐกิจ
- 2) ทางการเมือง
- 3) ทางสังคม

ค. ชุดที่สาม กล่าวถึง ผลกระทบ

- 1) ระยะสั้น
- 2) ระยะยาว

ง. ชุดที่สี่ กล่าวถึง ผลกระทบ

- 1) ทางบวก
- 2) ทางลบ

5. แนวการจัดการกับปัญหา (How to cope with it)

หัวข้อนี้ทำให้สามารถมีแนวการดำเนินกับเรื่องปัญหาได้สองแนว (Approach) คือ

- 1) แนวทางป้องกัน (Prevention) เช่น

- 1.1 การให้การศึกษาทั้งทั่วไปและเฉพาะทาง

1.2 การพัฒนาเศรษฐกิจ

1.3 การพัฒนาสังคม เช่น พัฒนา อนามัย

1.4 การออกกฎหมาย

ฯลฯ

2) แนวทางแก้ไข (Correction) เช่น

2.1 การสังคมสงเคราะห์

2.2 การพัฒนามนุษย์

2.3 การเชี่ยวชาญ

ฯลฯ

ทฤษฎีปัญหาสังคม

ความรู้สังคมศาสตร์ได้พัฒนาองค์ความรู้ที่เรียกว่า ทฤษฎีปัญหาสังคมไว้ 5 แนวหรือทฤษฎี คือ (จะกล่าวโดยมีเนื้อหาสังเขปเพียงทฤษฎีเดียว)

1. ทฤษฎีโรคทางสังคม (Social pathology) กล่าวถึง ปัญหาสังคมไว้เป็นแนวดังนี้

1.1 นิยาม ปัญหาสังคมตามทัศนคติของทฤษฎีนี้ คือ การเป็นโรคคล้ายการมีเชื้อโรคในคนแล้วเจ็บป่วยทางการแพทย์ แต่คราวนี้เป็นโรคทางสังคม ได้แก่ การละเมิดศีลธรรม จรรยาของสังคมหรือการทำผิดศีลธรรมของสังคมอาทิการลักขโมยการดื่มสุราการพวดยั่ว

1.2 สาเหตุ ตามทัศนคติของทฤษฎีนี้ สาเหตุของปัญหาคือการเรียนค่านิยมผิดกลายเป็นผู้ไร้ศีลธรรม

1.3 สถานการณ์ ทัศนะนี้แสดงว่าสภาพแวดล้อมของสังคมเป็นตัวเหตุของปัญหา สภาพของปัญหาสังคมจึงขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของสังคมหากสภาพแวดล้อมเลวมาก ปัญหาสังคมก็รุนแรง

1.4 ผลกระทบ ผลกระทบต่อสังคมของปัญหาสังคมตามแนวนี้นี้ คือ การต้องเสียค่าใช้จ่ายแก้ปัญหาสังคม

1.5 ทางแก้ไข แนวทฤษฎีนี้เสนอให้ใช้การให้การศึกษาเป็นทางแก้ปัญหา(การศึกษาเป็นทางป้องกันปัญหาได้ด้วย) อีก 4 ทฤษฎีก็มีรายละเอียดตามกรอบ 5 ข้อเช่นเดียวกัน

2. ทฤษฎีพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Deviant behavior)

3. ทฤษฎีการเสียระเบียบทางสังคม (Social disorganization)

4. ทฤษฎีการขัดแย้งทางค่านิยม (Value conflict)

5. ทฤษฎีการให้ชื่อ (Labeling theory) สรุปความรู้ว่าสังคมศาสตร์ให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาสังคมทั้งทางทฤษฎีแนววิเคราะห์และแนวทางแก้ไขหรือป้องกันอันเป็นวิทยาศาสตร์ทางสังคม สิ่งที่น่าสนใจต่อไปคือศาสนาพุทธให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาสังคมอย่างไรบ้าง

ปัญหาสังคมแนวพุทธ

อาจมีคำถามเบื้องต้นเลยว่า พุทธศาสนาเกี่ยวข้องกับปัญหาสังคมหรือไม่ พุทธธรรมให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เรียกว่า ปัญหาสังคมหรือไม่ พุทธศาสนาให้แนวทางแก้ไขหรือป้องกันปัญหาสังคมหรือไม่คำตอบเบื้องต้นคือ พุทธศาสนามีความรู้เกี่ยวกับปัญหาสังคมอย่างครบถ้วน เพราะพุทธธรรมเป็นสัจธรรม (Absolute truth) นั่นคือ เป็นความจริงสูงสุด เป็นนามธรรมสูงสามารถอธิบายความจริงอื่นๆ ได้ทุกอย่างดังจะแสดงด้วยการพูดถึงปัญหาสังคมในกรอบของสังคมศาสตร์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทั้ง 5 หัวข้อ

1. ปัญหาสังคมแนวพุทธ คืออะไร

ในเชิงธรรมะ ปัญหาสังคม คือ ทุกข์ (ดังคำว่า ทุกข์ในอริยสัจ 4) ซึ่งเป็นภาวะความไม่สะดวกสบายเจ็บปวดทรมาน หรือกล่าวอีกนัยได้ว่า เป็นภาวะที่ทนได้ยาก ทนได้ไม่นาน ความทุกข์ในที่นี้ รวมทั้งทุกข์ทางกาย ดังกล่าวและทุกข์ทางใจ เช่น ความคิดถึง ความห่วงใยคนที่รัก กลัวคนที่ตัวรักจะไม่รักกลัวเขาจะไปรักคนอื่น

2. ในมุมมองของพุทธธรรมเหตุของปัญหาสังคมมาจากอะไรบ้าง

นี้หมายความว่า ในทัศนะพุทธผลใดๆ ปรากฏการณ์ใดๆ ไม่ใช่เกิดขึ้นลอยๆ แต่ต้องมีเหตุปัจจัยให้เกิดขึ้น ความทุกข์ก็เช่นกันมีเหตุทำให้เกิด เหตุก่อทุกข์ คือ ตัณหา ซึ่งเป็นความทะยานอยาก (craving) คือ ความต้องการ (want) ที่สูงกว่าการสนองความจำเป็นของชีวิต (needs) ตัณหา มี 3 ประเภท

1) กามตัณหา (craving for sensual pleasure) คือ ความอยากทางประสาททั้ง 5 รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส

2) ภวตัณหา (craving for existence) ได้แก่ ความอยากมี อยากเป็น อยากอยู่ตลอดไป เช่น อยากรวย อยากมีความรู้สูง

3) วิภวตัณหา (craving for non-existence) คือ ความอยากไม่เป็น อยากไม่มี ไม่อยากอยู่ในสภาพใดหนึ่ง เช่น ไม่อยากเป็นคนจน ไม่อยากเป็นคนไม่รู้หนังสือ ไม่อยากอยู่ในสภาพเจ็บป่วยไม่ว่าจะมีตัณหาประเภทใดย่อมนำมาสู่ทุกข์ทั้งสิ้น

3. สภาพของปัญหา

ในหัวข้อที่ 3 ทางพุทธ ก็คือ สภาพของทุกข์ ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับทุกข์ ซึ่งมีอยู่มาก จะกล่าวโดยสังเขป

1) คนในสังคมหรือในโลกส่วนใหญ่ จะมีความทุกข์ ทั้งที่ตอนเกิดครั้งแรกจิตบริสุทธิ์ สะอาดปราศจากทุกข์ แต่หลังจากเกิดเรียนรู้ทางโลกแล้ว (Socialization) ความต้องการ จะเป็น (need) และความปรารถนาอยาก (want) ก็จะเกิดขึ้น คนที่ไม่มีทุกข์ คือ อริยบุคคล

2) ความทุกข์เกิดจากตัณหาซึ่งเป็นกิเลสประเภทหนึ่งกิเลสเป็นตัวทำให้จิตเปรอะเปื้อน เมื่อเกิดตัณหาจิตก็สกปรก คือ เป็นทุกข์

3) ภาวะไร้ทุกข์ คือ ไร้กิเลสของจิตสามารถมีได้ภาวนานั้นเรียกว่า นิโรธ หรือนิพพาน

4) คนสามารถเข้าถึงภาวะไร้ทุกข์ได้ โดยการปฏิบัติมรรค 8 ให้ถูกต้อง ครบถ้วนยาวนานเพียงพอจนทำให้เกิดผลพร้อมกันเรียกว่า มรรคสัมมคคี ก็จะเกิดภาวะว่างจากกิเลสจิตสงบเย็นเป็นนิพพาน

5) แบ่งประเภทตามเกณฑ์ผู้รับทุกข์ ทุกข์มีสองประเภท คือ

5.1 ทุกข์ทางกาย เช่น กายเจ็บปวดทรมาน

5.2 ทุกข์ทางใจ เช่น จิตปวดร้าวระทม

6) กล่าวถึงทุกข์ได้ 3 แห่ง

6.1 ภาวะทุกข์ คือ ตัวทุกข์

6.2 การแปรปรวนของความสุขทำให้เกิดทุกข์

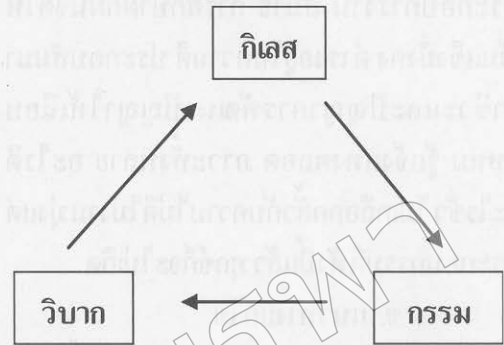
6.3 การแปรปรวนของสังขาร (สังขารไม่เที่ยงจึงทุกข์) จึงเป็นทุกข์

4. ผลกระทบของทุกข์

ในเชิงพุทธ การที่ค้นหาทำให้เกิดทุกข์เป็นไปตามกฎแห่งกรรม นั่นคือ ทำอย่างไรได้ผลอย่างนั้นทำความดีก็ได้ดี ทำกรรมชั่วก็ได้ชั่ว ค้นหาเป็นกิเลสอย่างหนึ่ง กิเลสเป็นสิ่งที่ทำให้จิตเปราะเปื้อน ค้นหาเป็นความทะยานอยากหรือความอยากยกระดับสูงจึงทำให้เป็นทุกข์ ทุกข์จึงเป็นผลของกรรมชั่วหรืออกุศลกรรมความทุกข์เป็นสภาวะแห่งความไม่สะดวกไม่สบายทนทุกข์ทรมาน เจ็บปวด ทั้งทางกายและทางจิตใจความทุกข์เหล่านี้เองก็จะก่อผลเป็นผลกระทบทำให้เกิดกรรมกรรมทำที่เป็นได้ทั้งกุศลกรรม กรรมดีอกุศลกรรมกรรมชั่วการกระทำตามมรรคมีองค์ 8 เป็นกรรมดีเพราะจะส่งผลให้พ้นทุกข์ หลุดพ้นจากกิเลสค้นหาแต่ถ้าปฏิบัติกรรมชั่วตามประเภทของค้นหาอันมีกามค้นหาต้องการความหอมหวานของ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัสสภาวะค้นหาอยากมีอยากเป็นอยากคงอยู่อย่างรุนแรง เช่น อยากมีเงินมาก อยากมีตำแหน่งสูง อยากมีบ้านใหญ่ รถยนต์ราคาแพง วิวาห์ค้นหา อย่างรุนแรงให้พ้นไป จาก เช่น ความเป็นนักการเมือง ความเป็นข้าราชการ ความเป็นสามี-ภรรยา ผลเหล่านี้เกิดจากกฎแห่งกรรมทั้งสิ้น (Law of action) แต่อย่างไรก็ดีก็ยังมีความจริงเกี่ยวกับผลของความสัมพันธ์ระหว่างตัวเหตุและตัวผล ที่เป็นไปตามหลักที่ว่า “ผลหลากหลายจากปัจจัยอันหนึ่ง” นั้นแปลว่า

- 1) เหตุอย่างหนึ่งก่อผลได้หลายอย่าง
 - 2) ผลอย่างหนึ่งเนื่องมาจากเหตุหลายเหตุ
- ดังนั้นจึงต้องคำนึงถึงความจริงข้อนี้ไว้ด้วย

ไตรวิญญู : กำเนิดของกรรม

กล่าวโดยสรุปผลกระทบของทุกข์ที่ทางโลกเรียกว่า ปัญหาสังคม เป็นได้ทั้งทางบวกและทางลบนั่นคือเมื่อมีทุกข์แล้วคนเราอาจทำดีก็ได้ อาจทำชั่วก็ได้ ขึ้นอยู่กับจิตใจ หรือปัญญาของบุคคลนั้น

5. แนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับทุกข์

แบ่งออกเป็น 2 แนวทาง คือแนวทางป้องกันไม่ให้เกิดทุกข์และแนวทางแก้ไขให้ทุกข์หมดสิ้นหรือทุเลาเบาบางลง

ก. แนวทางป้องกันทุกข์

แนวทางป้องกันไม่ให้ทุกข์เกิดขึ้นอาจอาศัยธรรมะเหล่านี้ทั้งหมดหรือบางข้อ เช่น

1. ไตรสิกขา
2. กัลยาณมิตร
3. โยนิโสมนสิการ
4. บุญกิริยา 10
5. กุศลธรรม
6. รุ่งอรุณแห่งชีวิต
7. ความไม่ประมาท

ขอขยายความเป็นตัวอย่างเพียงหนึ่งหมวดธรรม ได้แก่ ไตรสิกขา ที่ประกอบด้วยการศึกษาฝึกอบรม 3 เรื่อง คือ สิลสิกขา การสำเรียนฝึกฝนเรื่องของระเบียบวินัย ความขยัน

หมั่นเพียรไม่กลัวต่อปัญหาอุปสรรคของการประกอบกรงาน สมาธิ การศึกษาฝึกฝนจิตใจให้เข้มแข็งมั่นคง ดำรงอยู่ในความดี ประกอบสัมมาอาชีวะและปัญญาการพัฒนาปัญญาให้เฉียบแหลม รู้แจ้งแทงตลอด ภาวะทั้งหลาย อะไรดี อะไรชั่ว ไม่เกลือกกลั้วกับความไม่ดีไม่งาม มุ่งแต่ประกอบกรรมดี ดังนี้แล้ว ทุกข์ก็จะไม่เกิด

ข. แนวทางแก้ไข

อาจอาศัยธรรมะหมวดต่างๆ ทั้งหมดหรือบางหมวดต่อไปนี้

1. มรรคมีองค์ 8
2. วิปัสสนา
3. ปธาน 4
4. อิทธิบาท 4
5. โภชณัคี 7

ขอขยายความเพียงหนึ่งหมวดธรรม คือ มรรคมีองค์ 8 ที่มีแนวทางกำจัดทุกข์ 8 ชั้น ประกอบกัน คือ

- 1) เห็นชอบ คือการที่ทฤษฎีความรู้ในเรื่องอริยสัจ 4 ไตรลักษณ์ะ เป็นต้น
- 2) ดำริชอบ การคิดคำนึงในเรื่องการไม่พยายาทไม่เบียดเบียนผู้อื่นการคิดออกบวชเรียน เป็นต้น
- 3) เจรจาธรรม ได้แก่ การกล่าววาจาสุจริต
- 4) กระทำชอบ ได้แก่ กายสุจริต
- 5) การเลี้ยงชีพชอบ ประกอบอาชีพสุจริตเว้นจากอาชีพไม่สุจริต
- 6) พยายามชอบ คือ เพียรระวังไม่ทำบาปอกุศลกรรมเพียงจำกัดการทำกุศลเพียรเจริญกุศลกรรมและเพียรรักษากุศลธรรม
- 7) ระลึกรู้ชอบ (Right mindfulness) ได้แก่ สติปัญฐาน 4 อันมี

- (1) รู้กายตามความเป็นจริง
- (2) รู้เวทนาตามความเป็นจริง
- (3) รู้จิตตามความเป็นจริงและ
- (4) รู้ธรรมตามความเป็นจริง เช่น

รู้นิเวรณ 5 ขั้น 5 อริยสัจ 4 และ

- 8) ตั้งจิตมั่นชอบ (Right concentration)

ได้แก่ ฌาน 4 คือ

- (1) ฌานที่ 1 ยังมีวิตก วิचार ปีติ สุข เอกัคคตา
- (2) ฌานที่ 2 ยังมีปีติ สุข เอกัคคตา
- (3) ฌานที่ 3 ยังมีสุข เอกัคคตาและ
- (4) ฌานที่ 4 ยังมีอุเบกขา เอกัคคตา

เมื่อปฏิบัติมรรค 8 ครบถ้วนแล้ว ก็จะสามารถแก้ไขทุกข์ที่เกิดหรือมีอยู่ให้หมดสิ้นไปได้

ความสรุป

วัตถุประสงค์หลักของบทความนี้ คือ การเสนอการวิเคราะห์ปัญหาสังคมแนวพุทธ โดยอาศัยกรอบการวิเคราะห์ปัญหาสังคมทั่วไป คือ

- 1) ปัญหาสังคม คืออะไร
- 2) สาเหตุมาจากอะไร
- 3) สภาพปัญหาสังคมเป็นอย่างไร
- 4) ผลกระทบของปัญหาเป็นอย่างไร
- และ 5) แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับปัญหาสังคม

การวิเคราะห์ปัญหาสังคมแนวพุทธ

กล่าวว่า (1) ปัญหาสังคม คือทุกข์ (2) สาเหตุของทุกข์มาจากตัณหา (3) สภาพของทุกข์มีอยู่ทั่วไปเป็นทุกข์ได้ทั้งกายและใจ กล่าวถึงทุกข์ได้ 3 ด้าน คือ ตัวทุกข์ การแปรเปลี่ยนจากความสุขเป็นทุกข์ การแปรเปลี่ยนของสังขารเป็นทุกข์สถานที่ปราศจากทุกข์ของมนุษย์อาจมีได้ ถ้าปฏิบัติตามหลักมรรค 8

(4) ผลกระทบของทุกข์มีได้ทั้งทาง
กุศล (ดี) และทางอกุศล (ชั่ว) แล้วแต่ปัญหาของคน

(5) แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับทุกข์ มี
ทั้งธรรมะป้องกันทุกข์ เช่น ไตรสิกขาและธรรมะ
แก้ทุกข์ เช่น มรรค 8 คูตารางเปรียบเทียบ

ตารางเปรียบเทียบแนววิเคราะห์ปัญหาดังคม

	แนวทางโลก	แนวทางธรรม
1. อะไร	ภาวะไร้ศีลธรรม	ทุกข์
2. สาเหตุ	การขัดเกลาศีล	ตัณหา
3. สภาพ	สภาพสังคม	มีทั่วไป ทุกข์กาย ทุกข์ใจ แก้ไขได้
4. ผลกระทบ	เสียค่าใช้จ่ายแก้ไข	ทางบวก ทางลบ
5. แนวทางปฏิบัติ	ขัดเกลานิยาม	ป้องกันด้วยไตรสิกขา แก้ไขด้วยมรรค 8

จากตารางเปรียบเทียบจะเห็นได้
ชัดว่าแนวพุทธสามารถให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหา
สังคมได้ครบถ้วนตามกรอบการวิเคราะห์ทางไกล
ยิ่งกว่านั้นจะเห็นด้วยว่า ธรรมะหัวข้อต่างๆ ไม่ว่า
จะเรื่องทุกข์ ตัณหา สภาพผลกระทบ แนวทาง
ป้องกันแก้ไข มีความเป็นภาวะทั่วไป (Generality)
มากกว่าข้อความหรือความรู้ทางโลก ไม่ว่าจะเป็น
ทฤษฎีพหุวิทยาทางสังคม พฤติกรรมเบี่ยงเบน
การเสียดสีเบียด การขัดกันในค่านิยมหรือการ
ให้ชื่อสิ่งเหล่านี้สามารถจัดเข้าเรื่องทุกข์ได้

ทั้งสิ้นและมากกว่านี้ ดังนั้น ธรรมะจึงเป็นเรื่อง
น่าศึกษาและนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิต เพื่อ
ให้ชีวิตมีความสุขอย่างไรก็ดีความรู้ทางโลก
ก็ไม่ใช่เป็นสิ่งที่จะละเลยได้ ต้องเรียนต้องรู้
ควบคู่ไปกับธรรมะ โดยให้ตระหนักว่าความรู้
ความจริงมีสองระดับ คือ ระดับสมมุติ ได้แก่
ความรู้ทางโลกและระดับสูงเรียกว่าปรมัตถสัจจะ
เป็นความรู้ทางธรรม ความรู้ทั้งสองทาง หรือ
สองระดับจะทำให้ชีวิตเรามีความสมดุล มั่นคง
และเป็นสุขสงบ

เอกสารอ้างอิง

พระเทพเวที (ปยุโต) พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์.(2547).แก่นธรรม สุขภาพใจ.

_____. (2545). สังคมวัฒนธรรมพุทธ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2542). สังคมวิทยาปัญหาสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University